

STATENS SIVILRETTSFORVALTNING

Justis- og beredskapsdepartementet
Pb 8005 Dep
0030 OSLO

Deres dato

Deres referanse

Vår referanse
2016/165 VDA

Vår dato
02.02.2016

Høring - endringer i utlendingsloven (innstramninger II)

Vi viser til Justisdepartementets høringsbrev av 29. desember 2015 med forslag til endringer i utlendingslovgivningen, herunder endringer i retten til fritt rettsråd i utlendingssaker.

I kraft av vår rolle som klagemyndighet og kompetansesenter på bl.a. rettshjelps- og vergemålsfeltet vil Statens sivilrettsforvaltning uttale seg om forslagene som gjelder fri rettshjelp, herunder forslaget i pkt. 10.3.4 om å fjerne retten til fritt rettsråd i enkelte avvisningssaker og forslaget til endringer i stykkprisforskriften, jf. pkt. 10.3.4.3. Vi har også enkelte merknader til pkt. 10.3.4.4 som gjelder fritt rettsråd til enslige mindreårige asylsøkere. I tillegg har vi kommentarer til pkt. 6.4. som gjelder begrenset oppholdstillatelse og fornyet beskyttelsesvurdering ved fylte 18 år for enslige mindreårige asylsøkere

1. Fritt rettsråd i avvisningssaker

Statens sivilrettsforvaltning har merket seg forslaget i høringsnotatets pkt. 10.3.4 om å fjerne retten til fritt rettsråd uten behovsprøving i avvisningssaker etter utlendingsloven § 32 første ledd bokstav b og c. Alternativene omfatter søknader som avvises fordi søkeren kan kreves mottatt av et annet land som deltar i Dublin- samarbeidet (bokstav b) eller kan kreves mottatt av en annen nordisk stat etter reglene i den nordiske passkontrolloverenskomsten (bokstav c). Forslaget følger opp endringene i utlendingsforskriften § 17-18 av 8. desember 2015. Endringene innebar at retten til fritt rettsråd uten behovsprøving ble fjernet for klage i avvisningssaker etter utlendingsloven § 32 første ledd bokstav a og d. Dette omfatter tilfeller hvor søknaden avvises fordi utlendingen kan returneres til et tredjeland hvor vedkommende har fått asyl eller annen form for beskyttelse (bokstav a) eller til tredjeland hvor utlendingen har hatt opphold og ikke var forfulgt (bokstav d). Departementet har foreslått at utlendingsforskriften § 17-18 endres slik at bestemmelsen også omfatter avvisning etter utlendingsloven § 32 første ledd bokstav b og c.

Statens sivilrettsforvaltning har ikke merknader til det materielle innholdet i forslaget. Vi vil imidlertid bemerke at eventuelt bortfall av retten til fritt rettsråd uten behovsprøving i asylsaker som avvises etter utlendingsloven § 32 første ledd bokstav b og c, vil medføre at bestemmelsen i stykkprisforskriften § 5 annet ledd nr. 1 bokstav c nr. 1 i praksis ikke kommer til anvendelse. Bestemmelsen regulerer betalingen i asylsaker som behandles etter Dublin-forordningen og 1. asyllandssaker. Forutsatt at retten til fritt rettsråd i slike saker bortfaller, vil stykkprisforskriften § 5 annet ledd nr. 1 bokstav c nr. 1 ikke lenger ha noen praktisk betydning. Dersom departementet finner grunn til å oppheve bestemmelsen og endre

Postadresse
Postboks 8027 Dep
0030 Oslo
www.sivilrett.no

Kontoradresse
Holbergsgate 1
Org. nr.
986 186 999

Telefon
22991325

Saksbehandler
Vivi Danielsen
Direktetelefon
22991312

E-post
vivi.danielsen@sivilrett.no
post@sivilrett.no

stykkprisforskriften på dette punktet, ber vi om at man samtidig vurderer å revidere stykkprisforskriften § 5 annet ledd nr. 1 (hele bestemmelsen), som regulerer betalingen til advokater i prioriterte utlendingssaker. Bakgrunnen for at vi ber om dette er at bestemmelsens ordlyd og systematikk på flere punkter byr på tolkningsmessige utfordringer. Dette øker risikoen for ulik praksis hos fylkesmannsembetene og skaper usikkerhet blant advokatene. Statens sivilrettsforvaltning vil om ønskelig komme med en nærmere redegjørelse på dette punktet.

2. Endringer i stykkprisforskriften

Vi har videre merket oss forslaget i pkt. 10.3.4.3 om endringer i stykkprisforskriften § 6, slik at det oppstilles stykkpriser i saker om pågrep etter utlendingsloven § 106, ved beslag etter § 104 annet ledd og ved meldeplikt og pålegg om bestemt oppholdssted etter § 105. Statens sivilrettsforvaltning støtter forslaget, og kan i likhet med departementet ikke se at det er noen grunn til at disse sakene skal dekkes etter medgått tid. Det vises til at sakene etter sin art er av ensartet karakter og egnet for stykkprisregulering. Vi er også enig i at en stykkpris på 3 timer synes rimelig, særlig tatt i betraktning at bistand i fengslingssaker etter utlendingslovens § 106 betales med en stykkpris på 5 timer.

For øvrig har vi merket oss at en forutsetning for utbetaling av salær i pågrepsessakene, er at det har blitt ytet juridisk bistand. Salæret skal ikke utbetales i tilfeller hvor det har blitt oppnevnt advokat, men hvor advokaten ikke har utført noe faktisk arbeid med saken. Dette er i tråd med rettshjelplovens formål, som er å yte nødvendig juridisk bistand, jf. § 1. Vi mener likevel at det kan være grunn til å utarbeide kommentarer til stykkprisforskriften § 6 nytt nummer 2, hvor av det følger at en oppnevning i seg selv ikke gir rett til stykkpris i pågrepsessakene, men at det forutsettes at det faktisk er utført juridisk arbeid. Det bør for øvrig vurderes om det er grunn til å presisere hva som er advokatens mandat i slike saker, dvs. hvilke oppgaver det forventes at advokaten utfører innenfor stykkprisen på 3 timer. Dette vil også klargjøre hva som eventuelt kan danne grunnlag for en utvidet bevilling, jf. stykkprisforskriften § 6 annet ledd.

3. Fritt rettsråd til enslige mindreårige asylsøkere

Statens sivilrettsforvaltning har for øvrig merket seg uttalelsen i høringsnotatets pkt.10.3.4.4 om at departementet på det nåværende tidspunkt ikke vil fremme forslag til endringer i reglene om fritt rettsråd til enslige mindreårige asylsøkere. Departementet har vist til at man er kjent med at Statens sivilrettsforvaltning har igangsatt arbeid med å utarbeide retningslinjer for minstekrav til fylkesmannsembetenes opplæring av representanter. Etter at dette arbeidet er ferdigstilt vil departementet igjen vurdere behovet for juridisk bistand ved siden av representantens bistand på søknadsstadiet. Til dette vil vi for ordens skyld presisere at arbeidet med minstekrav til opplæring ikke vil bety en endring i de oppgaver som tilligger representantene. Opplæringen skal bidra til å sikre at representantene generelt vil stå godt rustet til å utføre oppdraget etter utlendingsloven § 98 d, men det innebærer ikke at representantene skal utføre oppgaver utover det som tilligger dem per i dag. Spørsmålet blir dermed om advokatenes oppgaver i forbindelse med søknaden til Utlendingsdirektoratet er av slik art at juridisk kompetanse er påkrevd, eller om rettsikkerheten ivaretas tilstrekkelig med bistand fra representanten.

Det følger også av høringsnotatets pkt. 10.3.4.4 at departementet allerede nå vurderer tiltak for å redusere kostnadene i forbindelse med fritt rettsråd til enslige mindreårige asylsøkere. Nærmere bestemt at praksisen med et første personlig møte mellom advokat og enslig mindreårig, erstattes med kontakt over telefon e.l. Vi gjør i den forbindelse oppmerksom på at Statens sivilrettsforvaltning ved brev av 19. januar 2016 har sendt nye retningslinjer for dekning av advokatens reise i saker som gjelder enslig mindreårig asylsøker til fylkesmannsembetene. Vi har også bedt om at retningslinjene

tas inn i Utlendingsdirektoratets rundskriv RS 2010-074 som bl.a. gjelder fri rettshjelp i utlendingssaker.

4. Fornyet beskyttelsesbehov ved fylte 18 år for enslige mindreårige asylsøkere

Statens sivilrettsforvaltning har registret at det i høringsnotatets pkt. 6.4.2 er foreslått innført en ny type begrenset oppholdstillatelse til enslige mindreårige asylsøkere som etter en barnesensitiv vurdering har rett til beskyttelse i Norge. Tillatelsen skal være midlertidig, slik at det ved fylte 18 år foretas en fornyet og ordinær vurdering av beskyttelsesbehovet. Begrenset oppholdstillatelse til denne gruppen skal gis etter ny § 28 c i utlendingsloven. Dersom beskyttelsesbehovet er så omfattende at det også vurdert etter den standard som gjelder for voksne vil gi grunnlag for innvilgelse, skal det gis ordinært vedtak om beskyttelse etter utlendingsloven § 28. Tilsvarende foreslås det at barn uten beskyttelsesbehov i Norge, men som ikke kan returneres fordi det ikke finnes kjente omsorgspersoner i hjemlandet, gis midlertidig tillatelse frem til fylte 18 år, jf. ny § 38 a.

Det følger av rettshjelploven § 11 første ledd nr. 1 jf. utlendingsloven § 92 annet ledd første punktum at en utlending som søker beskyttelse etter utlendingsloven § 28, har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving ved negativt vedtak fattet av Utlendingsdirektoratet. Dette gjelder likevel ikke der utlendingen klager over bare å ha fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38, jf. § 92 annet ledd annet punktum. Dette er også presisert i Justisdepartementets rundskriv G-12/05 pkt. 5.3 og i kommentarene til stykkprisforskriften § 5 annet ledd nr. 1.

Statens sivilrettsforvaltning kan ikke se at det er vurdert om enslige mindreårige som får en begrenset midlertidig oppholdstillatelse skal ha rett til fritt rettsråd for eventuelt å påklage vedtaket, f.eks. fordi de mener at deres situasjon tilsier varig beskyttelse. Det er ikke foreslått å gjøre unntak i utlendingsloven § 92 annet ledd når det gjelder retten til fritt rettsråd for enslige mindreårige som får tillatelse etter ny § 28 c eller 38 a. Vi forstår det dermed i utgangspunktet slik at enslige mindreårige som søker beskyttelse etter § 28, men som kun får innvilget midlertidig tillatelse etter ny § 28 c eller § 38 a, skal ha rett til fritt rettsråd uten behovsprøving for å påklage vedtaket. Vi viser i denne forbindelse til at Statens sivilrettsforvaltning er kjent med at utlendingsmyndighetene fra 2009/10 har foretatt en innskrenkende tolkning av utlendingsloven § 92 annet ledd annet punktum, slik at det regelmessig tildeles advokat til enslige mindreårige som etter gjeldende regelverk får en begrenset oppholdstillatelse frem til de fyller 18 år. Slike tillatelser blir i dag likestilt med et avslag på søknad om asyl, idet de ikke kan fornyes og i realiteten innebærer at de mindreårige må forlate riket når vedkommende blir myndig. Tillatelsen anses dermed å ha samme virkning som et vedtak om utsatt iverksettelse.

Statens sivilrettsforvaltning mener at det bør avklares om dagens praksis skal videreføres dersom det innføres nye regler om begrenset tillatelse til mindreårige asylsøkere, jf. forslaget til ny § 28 c og § 38 a. Vi har merket oss at ny § 38 a i utlendingsloven viser til gjeldende § 38, slik at denne i realiteten er hjemmelen for oppholdstillatelsen. Det er dermed behov for en avklaring av om unntaket i utlendingsloven § 92 annet ledd annet punktum, som viser til § 38, skal komme til anvendelse i disse sakene. Statens sivilrettsforvaltning mener at det med fordel bør fremgå direkte av regelverket, og ikke av praksis, om enslige mindreårige som får en begrenset oppholdstillatelse skal ha krav på fritt rettsråd uten behovsprøving for å påklage vedtaket.

Med hilsen

Wenche Bjørland
avdelingsdirektør

Vivi Danielsen
seniorrådgiver

Elektronisk godkjent